

فروشگاه ، بزرگترین سایت تخصصی معماری

جهت مشاهده آموزش نرم افزارهای معماری از صفر تا ۱۰۰ با زبان فارسی و با

کمترین هزینه [اینجا](#) را کلیک کنید.

جهت مشاهده نقشه ها ، پایان نامه و طرح های نهایی آماده معماری جهت کانسپت

گرفتن و یا تحویل پروژه [اینجا](#) را کلیک کنید.

جهت مشاهده مقالات ، رسالات و مطالعات نهایی آماده معماری جهت تحویل

پروژه [اینجا](#) را کلیک کنید.

بزرگترین سایت تخصصی معماری WWW.CADYAR.COM

جهت عضویت در کانال ما در تلگرام کافیسیت روی عکس زیر کلیک کنید.

برای انجام پروژه های عمران و معماری با ما تماس بگیرید.

۰۹۹۰۷۵۳۰۹۲۰

آیدی تلگرام

<https://t.me/Cadyar60>

آیدی تلگرام

<https://t.me/Cadyarmemar>

ایمیل

Vrya.cadyar@gmail.com

جهت مشاهده مطالب زیر به صورت رایگان کافیسیت روی لینک روبرو عنوان موردنظر کلیک کنید

[HTTP://WWW.CADYAR.COM/?CAT=473](http://WWW.CADYAR.COM/?CAT=473)

دانلود رایگان کتب معماری

[HTTP://WWW.CADYAR.COM/?CAT=262](http://WWW.CADYAR.COM/?CAT=262)

آموزش رایگان پست پروداکشن در معماری

[HTTP://WWW.CADYAR.COM/?CAT=1377](http://WWW.CADYAR.COM/?CAT=1377)

دانلود رایگان مقالات معماری

[HTTP://WWW.CADYAR.COM/?CAT=206](http://www.cadyar.com/?cat=206)

دانلود رایگان نقشه های معماری

[HTTP://WWW.CADYAR.COM/?CAT=1300](http://www.cadyar.com/?cat=1300)

دانلود رایگان رساله و مطالعات معماری

[HTTP://WWW.CADYAR.COM/?CAT=283](http://www.cadyar.com/?cat=283)

آموزش رایگان نرم افزار های معماری

جهت مشاهده مطالب کاربران مهمان که مطالب خود را به صورت رایگان و یا در قبال هزینه به اشتراک گذاشته اند در سایت کدیاری [اینجا](#) کلیک کنید.

شما نیز میتوانید مطالب خود را در سایت کدیاری به اشتراک بگذارید تا بدون هیچ هزینه ای صاحب شغل دوم شوید. جهت اشتراک گذاشتن مطالب خود [اینجا](#) را کلیک کنید.

جهت دریافت هرگونه رساله و مطالعات معماری با
قیمت پایین با ما تماس بگیرید.

۰۹۹۰۷۵۳۰۹۲۰

قسمتی از رساله طراحی طراحی موزه خط ،
تذهیب، مینیاتور، معرق ، خاتم با رویکرد
هنرهای اصیل ایران در ۲۳۳ صفحه در قالب
ورد :

هنرهای دستی (هنرهای سنتی):

مبحث پیرامون صنایع دستی کهن ایران همیشه آمیخته با سنت بوده است و از دیرباز هنرهای دستی را
هنرهای سنتی نیز می نامیدند.

سخن گفتن از سنت ها سخن از اصول لایتغیری است که ریشه در آسمان دارد ، سخن از تحقیق این
اصول در مقاطع مختلفی از زمان و مکان است و بالاخره سخن از تداوم و استمرار اعتقاداتی خاص است

که صوری قدسی که محمل این اعتقاداتند و تعالیم نسبت به واسط آنها در وجود انسان به فعلیت می رسد. سنت ، به گونه ای که در اینجا تعریف شده ، ر سم یا عادت نیست ، شیوه متداول و مقطعی یک دوره گذرا هم نیست، سنت که مذهب به معنای اعم مهمترین جزء آن است، همراه و همگام با تمدنی که از آن نشأت گرفته و قومی که آن را چون چراغ هدایت خویش برگزیده اند، باقی و پایدار است و حتی آنگاه که ظاهراً پرتویی نمی افکند، هرگز کاملاً به خاموشی نگرانیده است. بر عکس تنها سایه زمینی آن ناپدید شده و هستی ذاتی و روحانی اش به سرچشمه آسمانی خود پیوسته است.

سنت ، اندیشه هدایت کننده و حاکم بر جامعه متعارف است، حقیقتی که همه ابعاد حیات یک قوم را جان می بخشد آنجا که سنت حاکم است، در جوامع سنتی و اکثر تمدنهایی که در طول تاریخ وجود داشته اند، هر وجه زندگی از جمله هنر و صناعت با اصول روحانی قرین و مرتبط است درحقیقت ، فنون و هنرها یکی از بلا فصل ترین عرصه های ظهور و تجلی سنت است .

چرا که انسان در اشکال و صورتها زندگی می کند و گرایش و توجه او به سوی ماورای طبیعت در گرو فرمهایی است که صور نوعی ماورایی را منعکس می کند.

تمدن اسلامی نمونه برجسته یک تمدن سنتی است که در آن حضور لایتغیر خاصی که در طول زمان و پهنای مکان بر این تمدن سایه افکنده به روشنی پیداست. هنر اسلامی چیزی بیش از پرتو و انعکاس روح، و چه بسا باز تاب وحی قرآنی در دنیای خاکی نیست.

مفهوم هنر: هنر در لغت به معنای فن، صنعت ، علم، معرفت ، امری توأم با ظرافت و ریزه کاری ، آن درجه از کمال که فراست و فضل را در بر داشته و نمود آن صاحب هنر را برتر از دیگران بنماید، کیاست، زیرکی ، خطر و اهمیت ، لیاقت ، کفایت و کمال ، آمده است.

هنر در مفاهیم دیگری نیز از جمله در عشق و حقیقت آمده چنان که حافظ هم در اشعار خود به نوعی هنر را در معانی مختلف به کار برده است.

نقاشی

نقاشی عمل بکار بردن رنگ دانه محلول در یک رقیق کننده و یک عامل چسپاننده یک چسب بر روی یک سطح نگهدارنده مانند کاغذ ، بوم یا دیوار است. این کار توسط یک نقاش انجام می شود. این واژه بخصوص زمانی به کار می رود که این کار حرفه شخص مورد نظر باشد. قدمت نقاشی در بین انسانها ، شش برابر قدمت استفاده از زبان نوشتاری است .

در قیاس با نقاشی ، طراحی ، سلسله عملیات ایجاد یک سری اثر و نشانه با استفاده از فشار آوردن یا

حرکت ابزاری بر روی یک سطح است .

یک روش قابل اجرا برای تزئین دیوارهای یک اتاق با استفاده از نقاشی در ساختار جزئیات کار موجود است .

این مقاله بیشتر درباره نقاشی وری سطوح به دلایل و اهداف هنری است . نقاشی از نظر بسیاری افراد، در زمره مهمترین شکل‌های هنر قرار دارد .

تاریخ نقاشی

قدیمی ترین نقاشی ها در دنیا که متعلق به حدود ۳۲۰۰۰ هزار سال قبل می باشد، در گروته شلوه فرانسه قرار دارد. این نقاشی ها که با استفاده از افرای قرمز و رنگ دانه سیاه حکاکی و رنگ شده اند، تصاویری از اسب ها ، کرگدن ها، شیرها، بوفالوها و ماموت ها را نشان می دهند . اینها نمونه هایی از نقاشی در غار هستند که در تمام دنیا وجود دارند .

امروزه ، بسیاری از آثار شناخته شده و مشهور هنری مانند مونالیزا نقاشی هستند. در حال حاضر اختلاف نظرهای جزئی در مورد کاملاً هنری بودن آثاری که به روشهای غیر سنتی و با روش های غیر از شیوه های کلاسیک خلق می شوند وجود دارد. از لحاظ مفهومی هنرمندانی که از صدا ، نور ، آتش بازی ، چاپگر جوهر افشان ، پیکسل های صفحه مانیتور و حتی پاستل یا مواد دیگر استفاده می کنند، یا رنگهای آمیخته با زرده تخم مرغ را بکار می برند، یکسان هستند. در نتیجه به اغلب کارهای هنری ، نقاشی گفته می شود .

درباره رنگ

رنگ ترکیبی از رنگدانه ، حلال ، چسباننده و در برخی موارد تسریع یا کند کننده ای برای خشک شدن ، بهبود دهنده بافت ، تثبیت کننده و یا هر ماده اصلاح کننده دیگری است. قبل از آنکه رنگ بر روی بوم قرار گیرد، معمولا ابتدا آن را آغشته به نوعی زمینه (یک لایه پوششی که معمولا از جنس جسو می باشد) می کنند تا چسپندگی با رنگ را افزایش داده و حالت بافت سببی بوم را برای جلوگیری از تراوش کاهش می دهد. با اینکه انتظار می رود رنگدانه هایی که برای نقاشی بکار می روند ثابت باشند، اما برخی از نقاشان از رنگهایی استفاده می کنند که دارای رنگدانه های فرار هستند .
ابزار مورد استفاده نقاش شامل انواع مختلفی است . از جمله :

- قلم موی نقاشی
- کاردک
- پالت از جنس چوب یا پلاستیک که در هنگام نقاشی رنگ را روی آن قرار داده و استفاده می کنند
- اسفنج
- گیره
- سه پایه
- قوطی اسپری رنگ
- اسپری رنگی دارای هوای فشرده

شام آخر اثر لئوناردو داوینچی

به این موارد می توان گچ ، مداد گرافیت ، پارچه کهنه یا دستمال کاغذی ، آینه که گاهی برای تغییر

زاویه دید و پرسپکتیو و گاهی نیز برای نقاشی شخص از خودش بکار می رود ترابانتین یا هر رقیق کننده بی بوی دیگر که معمولاً به همراه روغن استفاده می شود) ،مدل یا موضوع و شاید نور پردازی آتلیه را نیز اضافه نمود .

تکنیکهای نقاشی

تکنیکهای نقاشی عبارتند از :

- رنگ زنی غلیظ
- آبرنگ
- لعاب دادن
- نقاشی یا رنگ مومی (نقاشی یا رنگی که با موم آب کرده بسازند)
- نقاشی دیواری که معروفترین نوع آن فرسکو می باشد .
- سایش و نقاشی نقطه ای
- فوماتو
- سامی – ای
- کلاژ
- نقاشی بر روی تخته
- نقاشی یا اسپری گرافیتی
- نقاشی با مواد جدید
- نقاشی با کامپیوتر

حلال های رنگ

حلال ماده ای است که رنگدانه در آن حل یا قرار داده می شود. تقریباً تمامی حلالهای طراحی در نقاشی نیز قابل استفاده هستند .

برخی از آنها عبارتند از :

- رنگ روغن ، شامل رنگهای جدید قابل اختلاط با آب
- رنگ اکریلیک
- سایه روشن

- رنگ انگشتی
- مرکب
- پاستل ، شامل پاستل خشک ، پاستل روغنی و موادهای پاستل
- تمپرا رنگهای آمیخته تا زرده تخم مرغ
- رنگ مومی
- آبرنگ

سبک های معروف نقاشی

سبک های نقاشی می توانند با روشهای بکارگیری و یا با توجه به جنبش هنری که بیشترین تطبیق را با مشخصات غالب و حاکمی که نقاشی نشان می دهد دارند، مشخص شوند. سبک های معروف عبارتند از :

- رئالیسم (واقع گرایی)
- امپرسیونیسم (برداشت گرایی)
- پوینتولیسم
- هنر ابتدایی
- کوبیسم (حجم گری)
- مدرنیسم (نوگرایی)
- آبستره (انتزاعی)
- پست مدرنیسم (فرا نوین)
- آوانگارد (پیشگام ، وابسته به مکتب های هنری نوین و غیر سنتی)
- ساختار گرایی
- کتاره سخت
- گرافیتی
- نقاشی اصیل ایرانی

اصطلاحات معمول نقاشی

این اصطلاحات عبارتند از :

- تمثیل
- بادگن
- پوینیلیسم (گذاشتن نقطه های رنگین روی سطح سفید)
- فانتزی
- نقاشی فیگور (پیکر)
- تصویر سازی
- صنعتی
- منظره
- طبیعت گرا
- چهره
- علمی تخیلی
- طبیعت بی جان
- سورئالیسم (فرا واقع گرایی)
- جنگ

خط و خوشنویسی ، انواع آن و ارزشهای بصري هر يك

خط و خوشنویسی

نقش سازنده و مؤثر هنر خط در پیشبرد علوم و پایه گذاری تمدن و فرهنگ اصیل چنان مؤثر عمیق و بنیادین و آن چنان گسترده و نامحدود بوده است که در وصف نمی گنجد.

ارتقاء سطح دانش بشری در همه موضوعات مرهون هنر خط و نگارش و کتابت است اعجاز این هنر ، توانست اندوخته های بشری را طی تاریخ در اختیار سراسر این جهان و همه مردمان قرار دهد .

خط توانست فراتر از زمان و مکان و مرزها و فرهنگ ها ، حاضران را با گذشتگان پیوند و اتصال دهد و انتقال علم و اندیشه انسانها را میسر نموده و تداوم بخشد نگارش و کتابت در طول حیات خود توانسته است افکار ، احساسات ، معلومات و تجربیات گذشتگان را در تاریخ ثبت کند و از دستبرد ، تباهی ، تاراج و زوال محفوظ دارد . تا نسل حاضر از اندوخته های نیاکان خود برخوردار و بهره مند شود . هنوز از زمان پیدایش و یا اختراع خط ، اطلاع دقیقی در دست نیست . اما آنچه بدون تردید مشخص

است این است که خط و یا اختراع علائم نگارش و ترسیمهای قراردادی در بین نوع بشر از مفیدترین و مهم ترین اختراعات و باعث شکوفائی تمدن بشری شده است.

هنر خط ، همانند دیگر دستاوردهای اندیشه بشری ، دورانهای مختلفی را طی نموده است و پس از سپری نمودن اعصار و قرون طولانی به مرحله کنونی خود رسیده است . پیدایش خط در آغاز به صورت تصویری و ترسیمی بوده و هر تصویر نماینده يك اندیشه و یا يك واقعه محسوب می شده است . سپس مرحله رمزی آن پیش آمده که هر حرف نشانگر کلمه و تصویری بوده است.

در آن روزگار ۲۴ الفبای قراردادی بوجود آمد که همگام با بکاربردن آنها ، از علامتهای پیچ در پیچ هیروگلیف نیز استفاده می شده است . از آثار آن دوره ؛ اهرام مصر ، کتیبه ها و نوشته های فراوان در کشور مصر است . پس از مصریان ، فنیقیان آن حروف اولیه را به درجه عالی تری رسانده و سپس یونانیان به آن کمال مطلوب را بخشیدند . آنگاه خط آسانتری بنام خط هیراتیکی در حدود ۱۹۰۰ سال قبل از میلاد مسیح بوجود آمد . پس از آن يك نوع خط مورتیکی جانشین آن گردید که این خطوط را بر روی سنگهای نازک و سفید حك می کردند.

گرچه نوشتن و حك کردن بر روی اینگونه اجسام سفت ، امری بسیار مشکل بود ، لکن این دشواری مانع از تحریر نمی شد . کتیبه ها و سنگ نوشته های زیادی از کتابخانه های بابل و ایلام بدست آمده است . بطور خلاصه در ایران در عهد هخامنشی خط میخی در عهد ساسانی خط پهلوی و از عهد ورود اسلام به ایران خطهای کوفی و نسخ و سپس نستعلیق رایج بوده است .

در مورد زمان پیدایش خط تاریخ ، مشخصی نمی توان قائل شد ، چون امری تدریجی بوده و طی سالها یا قرنها به صورت مشخص تجلی و ظهور پیدا کرده است ، لکن تشخیص اصل و بنیاد و ریشه هر خط ، با استناد به آنچه در دست است ، تا حدودی میسر است.

1 - کوفی

2 - نسخ

و خطوط دیگر ، از تأثیر گذاری نوعی بر نوع دیگر پدیدار شده اند .

پیدایش خط کوفی را چنین آورده اند:

لذا می توان دریافت که خط کوفی ، نتیجه ای از نظم و ترتیب خط حجازی می باشد . (لازم به ذکر

است که در آغاز ، خط کوفی در کنار خطوط عبری و سریانی ، جزو خطوط در امپراطوری بزرگ

ایران و روم ، حائز اهمیت نبود و وقتی نامدار شد که خط رسمی دین اسلام گردید و مورد توجه رسول

اکرم (ص) و مسلمانان صدر اسلام قرار گرفت .)

خط عربی قبل از اسلام ، منحصر به شبه جزیره عربستان بود و توسعه آن با انتشار دین اسلام انجام

پذیرفت و در سرزمینهای فتح شده همپای دین اسلام منتشر شد و مشرق و مغرب را پر نمود و بر زبانهای اصلی ممالک غیر عرب ، غلبه کرد.

بعد از آن پیوسته سلیقه ها و ذوق های اقوام مختلف که در شهر کوفه گرد آمده بودند ، دست به کار شدند تا آنکه شیوة کوفی از حجازی فاصله پیدا کرد و صورت خط حجازی تقریباً به حال ابتدائی خود باقی ماند . ولی خط کوفی ، جلوة بهتری پیدا کرد و در نیمه اول قرن اول هجری ، به آخرین صورت مستقل خود ، رسید و حروف آن از حروف نسخی آن زمان هم از حیث جلوه ، و هم از جهت ، حروف بهتر شد.

همان طور که عبریان ، خط مربع ، و سریانیان خط سریانی و نسطوریان خط ستر نجیلی را مخصوص کتابهای دینی و علمی خود قرار داده بودند ، مسلمانان نیز ، خط کوفی را که صورت و هیأتی بهتر یافته ، و مشابه خط ستر نجیلی شده بود ، خاص نوشتن قرآن قرار دادند و بعدها آن را در تزیین مساجد و سکه ها و کتب ، مورد استفاده قرار دادند و به دلیل احساس نیاز هویت برای معماریهای اسلامی ، مساجد و بناهای اسلامی ، کاربردی در کتیبه ها پیدا کرد که پس از مصرف و کاربرد در کتابت به روی دیوارها و ستونها و مناره ها خود را بالا کشید و هم زمان تزئینی تر شد و به دلیل اجتناب طراحان از ایجاد نقوش تحریم شده ، نقش و نگاره هایی به آن اضافه شد و فضاهای خالی ، با گردش های قلم ، فرهنگی جدید را در مقاطع مختلف به وجود آورد . خط عربی به تبعیت از دین اسلام ، در ممالک دور و نزدیک نفوذ کرد تا جایی که ناحیه وسیعی از جهان ، یعنی آن قسمت از میان شط فرات ، از مشرق و سواحل اقیانوس اطلس از مغرب ، و سواحل شمالی مدیترانه از شمال و خط استوا از جنوب واقع است ، به این زبان تکلم کرده و به آن خط کتابت کردند . و بعضی با خط و زبان خود صحبت و به خط عربی کتابت کردند ، مانند ایران.

سلسله فتوحات اسلامی ، از راه آسیای صغیر به مصر و به طرف شمال آفریقا و ممالک مغرب (تونس ، الجزایر ، مراکش) کشیده شد و تمدن اسلامی و خطوط اسلامی به دنبال آن در این سرزمینها جایگزین گردید.

خط در این نواحی که احتمالاً از اوایل قرن دوم باید متداول شده باشد ، نوعی کوفی و مشتق از آن است و به خط مغربی معروف ، و از قدیمی ترین خطوط اسلامی است که در تمام آفریقای شمالی ، به جز مصر و قسمتی از سایر نقاط آفریقای شرقی و مرکزی و با جزئی تغییر ، معمول گردیده است.

خط کوفی :

چون اسلام در ایران انتشار یافت ، خط کوفی جایگزین خط پهلوی ساسانی و دین دبیره اوستایی شد و ایرانیان تقریباً از اواخر قرن اول و اوایل سده دوم هجری کم کم در نوشته های خود خط کوفی را

معمول داشته و آنرا جایگزین خط پهلوی نمودند.

خط کوفی ابتدا ، بی نقطه و بدون حرکات (ضمه و کسره و فتحه) و اعراب بود . این نقیصه خواندن این خط را مشکل می ساخت .

ابوالاسود الدؤلی که از فضلا و ادبای معروف کوفی بود ، و در خدمت حضرت علی (ع) به اکتساب علوم پرداخته و در جنگ صفین ملتزم رکاب بود ، و از آن بزرگوار اخذ نحو کرده بود ، از برای تسهیل امر خوانندگان قرآن ، نقطه را وضع نمود و گمان می رود وی این طریقه را از خطوط کلدانیان و سریانیان اخذ کرده باشد ، زیرا این طوایف از همسایگان بین النهرین و بابل بودند ، و در کتابت آنها نقطه استعمال می شد . به خلاف خطوط میخی و پهلوی ایرانیان . و هیروگلیف مصریان و فنیقیان که در کتابت آنان نقطه مستعمل نبود.

صاحب الفهرست می نویسد : ((ابوالاسود به کاتب چنین می گفت : نویسنده ، در موقع نوشتن به هوش باش و مرا ببین ، چون به خواندن در آمدم ، نظر به لبان من نما ، اگر به فتحه و گشوده خواندم ، نقطه را بالای حرف بگذار ، و اگر به پیش خواندم ، نقطه را بگذار بین حرف ، و اگر به زیر خواندم نقطه را در زیر بگذار .))

صاحب اللمعه الشهیمه می آورد : « در صدر اسلام نقطه برای حرکات استعمال می شد و واضع او یعقوب رهاوی بود و این نقاط به جای حرکات به کار می رفت .)) خط کوفی در عصر دولت عباسی (۱۳۲ - ۶۵۶ هـ . ق) به مرتبه رفیعی از زیبایی در رسم و شکل رسید ، و انواع خط کوفی از پنجاه نوع متجاوز شد . مشهورترین آنها ، کوفی محرر ، مشجر ، مربع ، مدور و متداخل بود . نکته مهم در استفاده از خط کوفی در کتیبه نویسی این است که تابع قواعد اکیدی نبود ، بلکه عملاً دست هنرمند را در ابداع و اجرای شکلهای تزئینی آن باز می گذاشت . در ابتدا ، حروف به آدین های ساده برگ و گل منتهی می شد . این خط بنا بر سلیقه و توانایی طراح ، به روی اصل آن فرعیاتی اضافه می شد ، به این معنا که قواعد مفروض به عنوان محور قرار گرفته می شد و دست هنرمند ، نقوش و گل و برگهای منشعب از آن فضاهای خالی را پوشش می داد . شکلهای عمده این تزیینات عبارت بودند از : ادامه حروف به صورت برگ ، گل ، بافته ، گره خورده ، به هم تابیده ، در هم پیچیده شده ، شکل سر انسان ، یا حیوان.

با همه این تفضیلات خط کوفی از نظر تاریخ نگاران ، به دو دسته بزرگ تقسیم می شود :

1 - کوفی مغربی ۲- کوفی مشرقی

کوفی مغربی خود به انواع : فیروانی ، تونسوی ، جزایری ، سودانی تقسیم می شد.

کوفی مشرقی عبارت است از شیوة عربی و شیوة ایرانی و شیوة مختلط . (که شیوة عربی به اقسام مکی

، مدنی ، کوفی ، بصری ، شامی ، مصری ، منقسم می گردد .)
خط کوفی ویژگیهای مهمی در هنر ایران دارد . یکی از آن ویژگیها این است که هیچ هنری تاکنون به این حد نه فقط در تزئین معماری آثار مقدس و مهم ، بلکه در اشیاء کاربردی زندگی روزمره از خط و تزئینات خطی استفاده نکرده و اصلاً هیچ خطی به اندازه رسم الخط کوفی برای مقاصد تزئینی به این حد ، مناسب نیست .

کوفی بنایی (معلی)

نوعی کاربردی از خط کوفی است که در بناها و معماری ها جلوه گر شده است ، و به دلیل استفاده آن در روی بناها ، خط بنایی لقب گرفت و به صورتهای مختلف پدیدار گشته که به شکل آسان و متوسط و مشکل ، دسته بندی می شود ، ولی می توان نامهای منحصر ، مربعی یا مستطیلی و متداخل تطبیق نمود . خط معلی در کتابت مستعمل نبود ، اگر چه مولانا سلطانعلی مشهدی ، معتقد است که به این خط کتابت نیز می شد . و آنرا جزو خطوط می آورد.

چون اساس این خط روی خانه بندی خط کشی می شود ، به این ترتیب که اول کاغذ مانند صفحه شطرنجی خط کشی و خانه بندی می شود ، و بعد از تقسیم خانه ها ، حروف آن مرتب می شود ، و چون این خط به ترتیب فوق نوشته می شده ، آنرا با آجر روی عمارات به آسانی می چیدند تا هم عبارتی از آن خوانده شود و هم دیوار عمارت را تزئینی باشد . به این نسبت آن را خط معماری یا خط بنایی نامیده اند.

معل در لغت به معنی حصین (پناهگاه و کوه بلند آمده است) این معنی با این نوع خط بنایی مطابقت دارد و این نظریه منطقی است که خط بنایی پس از اینکه به کمال مطلوب رسید ، معلی نامیده شده باشد . به نظر می رسد خط معلی بعد از خط کوفی و از روی آن استخراج شده باشد ، و قطعاً این خط برای تزئین بناها از روی خط کوفی استخراج شده که در کوفی يك دانگ دور است و پنج دانگ سطح ، و در خط معلی دور نیست و همه سطح است و چنانچه فرض کنیم این خط قبل از اسلام به وجود آمده ، باید که از خط سترنجیلی که مادر خط کوفی است استخراج شده باشد.

بهترین خط معلی آن است که سواد و بیاض آن ، هر دو خوانده شود ، مانند نمونه زیر ، یعنی سیاهی آن ، چیزی خوانده شود و سفیدی آن چیزی دیگر ، که هنر طراحی این خط در آن است ، والا نوشتن معلی آسان است.

خط محقق

به نظر می رسد ظهور و شهرت خط محقق در آغاز دولت عباسی بوده و نام این خط در اوایل آن دولت

به میان آمده است . ابن ندیم در کتاب الفهرست گوید : ((تا آغاز دولت عباسی ، مردم به همان شیوة قدیم (یعنی کوفی و قلم جلیل) می نوشتند . همین که خاندان هاشمی ظاهر گردید ، نوشتن قرآن به آن خطوط اختصاص یافت و خطی پیدا شد که به آن عراقی می گفتند ، و این خط محقق بود که به آن وراقی نیز گفته می شد . «

اصل و ریشه خط محقق از کوفی است . واضع آن ابن مقله بیضاوی بود و چون خط کوفی را پنج دانگ و نیم سطح و نیم دانگ دور بود ، در خط محقق یکدانگ از سطح آن کاسته و به دور آن افزود و به این ترتیب که در خط محقق چهار دانگ و نیم سطح و یکدانگ و نیم دور معین است . خط ریحان تابع قلم محقق است ، هر دو از يك اصل به وجود آمده اند و سطح و دور آن مانند محقق است . جز در حروف ((ی)) که دور آن در محقق بیشتر است واضع آن ابن مقله وزیر بیضاوی است .

خط ثلث و نسخ

در صبح الأعشى آمده است:

قلم ثلث ، یا ثلث (بحذف مضاف) آن است : که به آن در ورقی در قطع ثلثین نویسنده ، و کتاب در نسبت ثلث اختلاف کرده اند که آیا به اعتبار تقویر و بسط (سطح و دور) است ، یا به اعتبار 3/1 مساحت قلم طومار و قسط این قلم محرف است ، زیرا که در نوشتن آن احتیاج به تشعیر

(دنباله های تیز و موئین) است که جز با نیش قلم حاصل نشود و این خط به خلاف محقق ، بیشتر مایل به دور است و ترویس در آن لازم است . در حروف الف مفرد و جیم و طا و کاف و لام مفرد و اول و دندانه های بلندی که در ابتدای حروف قرار گیرد ، چون (بسد - بصد - بط - بمع - نم - بو ...) و گره های صاد و طاء و غین و فا و قاف و میم و ها و واو و لام و الف محققة ، باز است و در آن گرفتگی به هیچ وجه جایز نیست .

ثلث بر دو نوع است : ثقیل و خفیف

بعد از رواج خط محقق و ریحان بین مردم ، خط ثلث ریحانی از خط ریحان استخراج شد و برای آن نیز قواعدی قرار داده شد . (محققان واضع این اصول را ابن مقله دانسته اند) در کتاب تاریخ مختصر خط ، از بیان ابن مقله در مورد اصول اقلام سته (محقق - ریحان - ثلث - نسخ - توقیع - رقاع) استفاده کرده ، چنین آورده است :

محقق : ۱ دانگ و نیم دور چهار دانگ و نیم سطح

ثلث : دو دانگ دور ، چهار دانگ سطح

نسخ : تابع ثلث است

توقیع : ۳ دانگ دور ، ۳ دانگ سطح

رقاع : تابع توقیع است

شیوه های ثلث و نسخ و ریحان و سایر خطوط در ایران ، به شیوة یاقوت مستعصمی تا آغاز قرن

دوازدهم در کمال رواج و رونق بود ، و از آن پس بر اثر حوادث رو به انحطاط گذاشت .

ولی پس از مدتی کوتاه رو به جنبش و حیات تازه گذاشته و خط حروفچینی این زمان از روزنامه و کتب و نشریات ، برگرفته از خط نسخ می باشد .

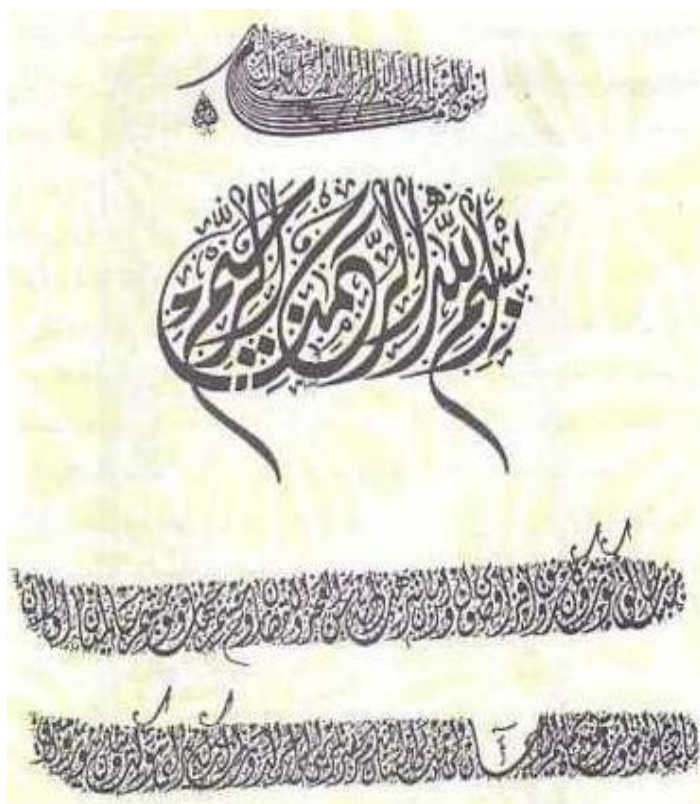
خط تعلیق و دیوانی

تعلیق خطی است تودرتو ، پیچیده شده که اتصال حروف در آن به منظور سرعت معمول بود . و گاهی حتی چند کلمه به هم متصل و پیوسته می شد . کلمات و حروف یکنواخت دیده نمی شود . یعنی گاهی درشت و فربه ، و گاهی ریز و لاغر نوشته شده است ، و حرکات آن نرم و به جز اندکی ، تمام آن دور است و خود ریشه و اساسی برای پیدایش خط نستعلیق و شکسته نستعلیق فرض می شود. مؤلف کتاب خط و خطاطان ، ابداع نستعلیق را به خواجه ابوالعال نسبت داده است و نیز گفته می شود خواجه ابوالعال خط تعلیق را از فروع خط کوفی و پهلوی درآورده است . و برای ((پ)) ،

((چ)) که تا آن زمان سه نقطه گذاردن معمول نبوده ، سه نقطه وضع نموده است.

ولی عده ای از محققان معتقدند که خط تعلیق از خط نسخ و ثلث و رقاع استخراج شده و در ابتدا فقط برای مکاتبات و مراسلات استفاده می شده ، ولی بعداً منشأ خلق آثاری بدیع گشته است . آغاز پیدایش خط تعلیق ، قرن هفتم و تداوم آن در قرن هشتم می باشد که در ایران تا سه قرن بعد در نهایت رواج و توسعه بوده و در ممالک عربی از آن اثری در میان نبوده است . در قرن هشتم ، بنا به احتیاجی که به تندنویسی به سبب کثرت کتابت در دربارها و دیوانها نیاز بود ، این قلم به صورت شکسته تعلیق در آمده که خط خاص منشیان و عمال دیوان گردیده ، و گاهی به آن ترسل نیز گفته اند.

پس از انتشار و توسعه خط تعلیق عثمانیان و مصریان در آن تصرفاتی کرده ، موافق ذوق و سلیقه خود ، به صورت خاص در آورده و نام دیوانی به آن گذاشته اند . این خط تا قرن دهم در ایران رواج داشته و تا قرن سیزدهم نیز کماکان مورد توجه بوده ، ولی پس از پیدایش خط نستعلیق و شکسته نستعلیق ، رو به ضعف گذاشته است .

خط دیوانی

خط تعلیق

خط رقعه

جهت دریافت هرگونه رساله و مطالعات
معماری با قیمت پایین با ما تماس بگیرید.

۰۹۹۰۷۵۳۰۹۲۰